FAMILIE-/ARVERET - VINTEREKSAMEN 2004/2005

Opgave 1

I januar 1999 blev Hanne og Morten gift på Mortens 30 års fødselsdag. Hanne havde to børn fra to tidligere forhold, den 3-årige Emma og den 9-årige Ida, som hun havde eneforældre-myndighed over. Kort efter brylluppet flyttede Hanne og Morten ind i en 4-værelseslejlighed i en udlejningsejendom med tre andre beboelseslejligheder. Morten havde i 1998 arvet ejendommen efter sin far som fuldstændigt særeje. I august 2002 fødte Hanne fællesbarnet Rasmus.

Emma så ofte sin far Ole. Ida havde ikke længere forbindelse med sin far Bo, der var tilknyttet Scientologybevægelsen i USA. I oktober 2002 ønskede Morten, der var meget glad for Ida, at adoptere hende. Ida havde ikke set Bo siden 1996, og hun havde ikke hørt fra ham siden julen 1997. Hvordan er Mortens muligheder for at adoptere Ida, og hvilke myndigheder og personer skal inddrages i sagen?

I sommeren 2003 vandt Morten 200.000 kr. på en lodseddel. Han anvendte beløbet til at købe nye vinduer til sin udlejningsejendom. For yderligere at kunne betale de løbende regninger til istandsættelsen lånte Morten 100.000 kr. af Hannes far. Da de løbende udgifter var blevet betalt, var der 20.000 kr. tilbage fra lånet. Morten brugte dette beløb til at betale en regning for reparation af sin bil.

På en skiferie i Frankrig i julen 2003 mødte Morten Susse, som han forelskede sig i. Lige efter nytår flyttede Morten hen til Susse og dennes 16-årige søn Anders, der boede i en 3-værelseslejlighed i samme bydel. Hanne og Morten lavede den 5. januar 2004 en skriftlig aftale om, at børnene efter en skilsmisse skulle blive boende hos Hanne. Derimod kunne Morten og Hanne ikke blive enige om, hvem af dem, der skulle bo i lejligheden, når de blev skilt. Morten syntes, at der var for lidt plads hos Susse. Hanne henvendte sig derfor til en advokat for at få oplyst, om hun i tilfælde af skilsmisse ville have mulighed for – mod Mortens protest – at blive boende i lejligheden. Hun ville gerne have en uopsigeligheds-periode på 5 år. Hvad skal advokaten svare?

På Hannes anmodning udfærdigede statsamtet den 26. januar 2004 en bidragsresolution, hvorefter Morten skulle betale underholdsbidrag til Hanne på 2.000 kr. om måneden med virkning fra den 1. februar 2004.

Den 29. marts 2004 blev Morten og Hanne skilt ved dom. De indgik dagen efter en aftale om, at Morten efter skilsmissen skulle fortsætte med at betale underholdsbidrag på 2.000 kr. månedsvis forud. Hvordan skal ægtefællernes bo gøres op pr. 30. april 2004, når det oplyses, *at* Mortens udlejningsejendom er vurderet til 5 mio. kr. og har en friværdi på 750.000 kr., hvoraf godt 300.000 kr. er værdistigning som følge af istandsættelsen, *at* Morten har skiudstyr for 4.000 kr., indbo for 40.000 kr. og en bil til en værdi af 250.000 kr., *at* Hanne har indbo for 10.000 kr., *at* lånet fra Hannes far ikke er betalt, *at* Morten ikke har betalt underholdsbidragene til Hanne, og *at* begge ønsker at blive stillet bedst muligt?

Løsningsvejledning til opgave 1

Mortens adoption af Ida

Adoption meddeles ved bevilling, der udfærdiges af statsamtet, jf. ADL § 1, stk. 1. Adoption bevilges, når den antages at være til gavn for den, der ønskes adopteret, jf. ADL § 2. Da der er tale om en stedbarnsadoption, stilles der ikke krav om samrådets godkendelse af Morten som adoptant, jf. ADL § 4 a, stk. 2. Morten opfylder de sædvanlige krav til en adoptant. Han er fyldt 25 år, jf. ADL § 4, og der foreligger et stabilt samliv, idet han har boet sammen med Hanne og Ida i mere end 2½ år.

Hanne skal samtykke i adoptionen, jf. ADL § 5, stk. 1, 2. pkt. (De studenter, der løser opgaven efter de nye regler i regelforenklingsloven, der trådte i kraft den 1. oktober 2004, skal henvise til ADL § 5 a, stk. 1, og § 7, stk. 1. Ifølge ADL § 9, stk. 6, finder § 5 a også anvendelse på ansøgninger om adoption, der er indgivet inden den 1. oktober 2004, og hvor der ikke er truffet afgørelse i sagen). Ligeledes skal der i medfør af ADL § 6, stk. 1, indhentes samtykke fra Ida, der er fyldt 12 år, medmindre det skønnes at være til skade for hende, hvad intet tyder på. Selvom Bo ikke har del i forældremyndigheden og derfor ikke skal samtykke i adoptionen, jf. ADL § 7, stk. 2, jf. § 7, stk. 1, skal han i medfør af ADL § 13 afgive en erklæring om sin holdning til adoptionen. Denne erklæring er ikke bindende for statsamtet. Hvis Hanne og Ida samtykker i adoptionen, vil der muligvis blive bevilget adoption, uanset at Bo modsætter sig, idet han bor i USA, og kontakten mellem Bo og Ida i mange år har været ophørt.

Litteratur: Familieretlig materialesamling, 2003, s. 10-11.

Lejemålet til lejligheden

Mortens ejendom, der er særeje, indeholder flere beboelseslejligheder. Da lejligheden hidtil har tjent til familiens bolig, kan retten i forbindelse med dom til skilsmisse pålægge Morten at udleje lejligheden til Hanne, jf. ÆL § 55, stk. 2. Retten kan fastsætte vilkår, herunder om en uopsigelighedsperiode, for lejemålet, jf. ÆL § 55, stk. 2. Der er ikke i ÆL § 55, stk. 2, angivet kriterier for afgørelsen, men vurderingen i disse sager antages at nærme sig den, der foretages i sager efter FSKL § 70 a, stk. 2, 2. pkt., nr. 1. Morten har ikke boet længere i lejligheden end Hanne, og han er flyttet hen til Susse. Da Hanne skal have børnene boende efter en skilsmisse, vil hun have gode muligheder for at få tilkendt lejemålet samt at få tillagt en uopsigelighedsperiode på 5 år.

Litteratur: Familieret, 2003, s. 264-266.

Bodelingen

Skæringsdagen er den 29. marts 2004, hvor Morten og Hanne bliver skilt. Indtil denne dag er der forfaldne underholdsbidrag for 2 måneder, i alt 4.000 kr., som Morten ikke har betalt.

Dette beløb optages som passiv i Mortens bodel. Kravet på de forfaldne bidrag bliver ikke medregnet som et aktiv i Hannes bodel, jf. FSKL § 65, stk. 3, 2. pkt. Det aftalte bidrag for april måned er forfaldet efter skæringsdagen og skal ikke med i boopgørelsen, jf. FSKL § 65, stk. 2.

Mortens skiudstyr indgår ikke i bodelingen, idet det er omfattet af ting til Mortens personlige brug, jf. FSKL § 68 a, og da værdien 4.000 kr. ikke står i misforhold til boets størrelse. Lånet fra Hannes far må i boopgørelsen placeres, hvor gælden hører til, jf. FSKL § 65, stk. 2. De 80.000 kr. skal derfor placeres som særejegæld, idet beløbet er anvendt til istandsættelse af Mortens særejeejendom. De 20.000 kr. skal placeres som fællesejegæld, da beløbet er brugt til at betale for reparation af Mortens bil, der er fælleseje.

Morten har anvendt 200.000 kr. fællesejemidler + 80.000 kr. særejemidler til fordel for sin særejeejendom. Istandsættelsen har ført til en værdiforøgelse af ejendommen på godt 300.000 kr. Hanne kan derfor fremsætte krav på alle 200.000 kr. i medfør af RVL § 23, stk. 2. Dette særrettighedskrav kan udtages forlods i forbindelse med skiftet.

Boopgørelse:

	Morten		**Hanne**
	Fælleseje	**Særeje**	**Fælleseje**
Ejendom		750.000 kr.	
Bil	250.000 kr.		
Indbo	40.000 kr.		10.000 kr.
Lån	÷ 20.000 kr.	÷ 80.000 kr.	
Forfaldne bidrag	÷ 4.000 kr.		
Nettobodele	266.000 kr.		10.000 kr.

Boslodsberegning:

Forlods til Hanne, § 23, stk. 2			200.000 kr.
Ligedeling af resten (266.000 kr. + 10.000 kr. ÷ 200.000 kr.)	38.000 kr.		38.000 kr.
Boslodder	38.000 kr.		238.000 kr.

Morten skal betale 228.000 kr. (238.000 kr. ÷ 10.000 kr.) til Hanne i boslodstilsvar. Hanne kan under skiftet forlange, at de forfaldne underholdsbidrag, 4.000 kr., bliver dækket af Mortens lod i boet, jf. FSKL § 67 a. Hanne modtager derfor yderligere 4.000 kr. fra Morten.

Litteratur: Familieret, 2003, s. 309 f., 429-432, 607, 616, 621 med note 36, 622, 629-630

og 632.

Opgave 2

Ægtefællerne Mads og Hanne blev gift i 1978. Mads, der var en del ældre end Hanne, havde fra et tidligere ægteskab sønnen Søren. Sammen fik de fællesbørnene Ane og Bo.

I 1991 oprettede Mads og Hanne en formgyldig ægtepagt, hvori de bestemte, at der i ægteskabet skulle være skilsmissesæreje, dog skulle længstlevendes skilsmissesæreje være fuldstændigt særeje. Skilsmissesærejet skulle udgøre 2/3 af hver ægtefælles hele formue. Den resterende formue skulle være fælleseje.

Samtidig med ægtepagten oprettede Mads et notartestamente. Det var i testamentet bestemt, at hvis Hanne blev længstlevende, skulle Søren ved skifte i Hannes levende live kun have sin tvangsarv. Mads' begrundelse for dette var, at hvis Hanne ikke kunne eller ville hensidde i uskiftet bo med Søren, ville det ikke være rimeligt for Hanne, såfremt hun skulle af med hele den legale arv. Som en del af sin arv skulle Søren have ret til et Mads tilhørende sommerhus, som Søren var særlig glad for.

Efter Mads' død i 1997 hensad Hanne i uskiftet bo med fællesbørnene Ane og Bo og – efter samtykke fra Søren – også med Søren. I 2000 døde Søren imidlertid. Han efterlod sig en 16-årig datter Ditte, hvis eksistens den øvrige familie ikke blev bekendt med før ved skiftet efter Søren. Søren havde ikke selv haft kontakt med hende.

I december 2002 oprettede Hanne et formgyldigt testamente, hvori hun bestemte, at Ditte skulle arve mindst muligt. Ane skulle arve Mads' båd og Hannes Weye-maleri, og Bo skulle arve Hannes Asger Jorn-maleri. Samtidig forærede Hanne 100.000 kr. til hver af Ane og Bo i anledning af, at hun fik udbetalt sin kapitalpension. Beløbene blev udbetalt direkte til Ane og Bo fra pensionsinstituttet. I januar 2003 solgte Hanne sommerhuset til Bo. Sommerhuset havde en værdi på 350.000 kr., som Bo betalte kontant.

Den nu 18-årige Ditte begærede den 4. februar 2003 det uskiftede bo skiftet. Ditte gjorde gældende, at hun kunne forlange skifte og rejse vederlagskrav, *fordi* hun nu var blevet myndig, *fordi* Hanne havde foræret Ane og Bo de 200.000 kr., *og fordi* Hanne havde solgt sommerhuset, som Ditte gerne ville arve, og som hun mente, at hun efter Mads' testamente

var berettiget til. Kan Ditte få medhold i disse påstande, når det oplyses, at de værdier, som Hanne nu rådede over, bestod *af* Mads' båd til en værdi af 820.000 kr., *af* en forsørgertabserstatning på 900.000 kr., som Hanne havde modtaget i anledning af Mads' død, og som Hanne havde købt Jorn-maleriet for, *af* Hannes ejerlejlighed med en friværdi på 450.000 kr., *af* de 350.000 kr. fra sommerhussalget, der indestod på en særskilt bankkonto, *af* Hannes indbo til en værdi af 60.000 kr. *og af* Weye-maleriet, hvis værdi var 300.000 kr.?

Den 26. februar 2003 meddelte Hanne skifteretten, at hun var indforstået med at skifte hele det uskiftede bo. Skiftet efter Mads afsluttedes i marts 2004.

Den 30. april 2004 døde Hanne uventet.

Hvordan skal Mads' og Hannes efterladte formuer deles, *når* Hanne mod de øvrige arvingers protest havde ønsket at overtage hele det uskiftede bo mod at udrede de andre arvingers arv kontant, *og når* Ane og Bo ønsker de til dem testerede aktiver? Bo protesterer mod, at Ane skal have båden, idet han mener, at Hanne havde overskredet sin testationskompetence. Værdierne af aktiverne var i perioden 1997-2004 uforandrede bortset fra sommerhuset, der var steget meget i værdi. Alle ønsker mest muligt.

Løsningsvejledning til opgave 2

Formue: Hanne: Ejerlejlighed 450.000 kr., Jorn-maleri 900.000 kr., Weye-maleri 300.000 kr., indbo 60.000 kr. = 1.710.000 kr. Mads: båd til 820.000 kr. og konto på 350.000 kr., i alt 1.170.000 kr., dvs. formue i alt **2.880.000 kr.**

Formueordningen og det uskiftede bo
Ægtepagten må efter praksis antages at have hjemmel i RVL § 28, stk. 1, nr. 1 og 2, og stk. 2, som en gyldig kombination af brøkdelssæreje og skilsmissesæreje med fuldstændigt særeje for længstlevende. Da Hanne bliver længstlevende, er hendes formue 2/3 fuldstændigt særeje og 1/3 fælleseje, der indgår i det uskiftede bo. Hele Mads' formue – båden til 820.000 kr. samt de 350.000 kr. på kontoen, jf. RVL § 28, stk. 3, som surrogat for sommerhuset, i alt 1.170.000 kr. – er fælleseje, da skilsmissesæreje er fælleseje på dødsboskifte. Hannes forsørgertabserstatning indgår dog ikke beløbsmæssigt i fællesejet, når det uskiftede bo skiftes i Hannes levende live, jf. EAL § 18, stk. 2, i det omfang, den ikke må antages at være forbrugt. Den er fuldt ud tilstede i Jorn-maleriet. Dvs. at kun 1/3 af (450.000 kr. + 300.000 kr. + 60.000 kr.) indgår i delingen af det uskiftede bo, altså *270.000 kr.*, samt Mads' 1.170.000 kr. I alt er det uskiftede bo ***1.440.000 kr***.

Litteratur: Familieret, 2003, s. 367-371, 377-378, 558, 560.
Arveret, 1998, s. 30-31, 54-57.

Dittes påstande
Ditte kan ikke få medhold i nogen af sine påstande**:**

Myndigheden: Situationen er ikke omfattet af AL § 18, stk. 2. Ditte må som udgangspunkt respektere sin fars samtykke til uskiftet bo, da han var myndig ved samtykkets givelse og ikke har taget forbehold om hendes stilling. Der er ikke basis for en konkret fortolkning.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 69.

Gaven på de 200.000 kr.: Kun 1/3 af Hannes formue er fælleseje og dermed en del af det uskiftede bo. Dvs. at kun 66.667 kr. kan være omfattet af AL §§ 20-21. En sådan gave kan ikke karakteriseres som misbrug af et uskiftet bo på 1.440.000 kr. Gaven stammer endvidere direkte fra Hannes kapitalpension, der formentlig ville kunne udtages forlods af Hanne på skifte i hendes levende live. Der kan således ikke rejses vederlagskrav. (Hver af begrundelserne må anses for fyldestgørende).

Litteratur: Arveret, 1998, s. 30-31, 72 ff.

Salget af sommerhuset: Hanne er berettiget til at sælge sommerhuset, jf. AL § 15, stk. 1, også selv om testationen til fordel for Søren – forkert – fortolkes som værende også til fordel for hans livsarvinger. I øvrigt er Mads' testation ikke mod Hannes indsigelse gyldig ved skifte i levende live, da hun ikke har givet samtykke, jf. AL § 66, stk. 2, nr. 1.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 63, 66, 71, særlig note 63, 73.
Familieret, 2003, s. 429 f., 629-630.

Boslodder – Arv efter Mads – deling af Mads' boslod på 720.000 kr.
Boslodderne er ½ af 1.440.000 kr., dvs. 720.000 kr. til hver. Henset til begrundelsen for beskæringen af Sørens arv til tvangsarven i testamentet ved skifte i Hannes levende live og henset til, at Mads og Hanne intet kendte til Dittes eksistens, må testamentet fortolkes således, at også Sørens datter Ditte kun skal have sin tvangsarv efter Mads, dvs. ½ af 1/3 af 2/3 af 720.000 kr. = *80.000 kr*., jf. AL § 1, jf. §§ 6, 19 og 25. Hannes testamente er derimod uden betydning for Dittes arv, da Ditte ikke er arving efter Hanne.

Da det er hensynet til Hanne, der er begrundelsen for begrænsningen af særbarnets arv, må Hanne være berettiget til at få den del af Mads' formue, der derved bliver ledig. Ane og Bo skal have deres legale arv.

Hanne får således 80.000 kr. + 1/3 af 720.000 kr. = i alt *320.000 kr*., og Ane og Bo hver *160.000 kr.* (1/3 af 2/3 af 720.000 kr.).

Hanne er i medfør af AL § 24 b, smh. m. § 24 d, berettiget til *alle* aktiverne mod at betale de andre kontant, da Mads ikke har testeret gyldigt kvalitativt.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 11, 14, 29, 78, 175 ff., 182.

Arv efter Hanne
I arv efter Hanne falder hendes boslod på 720.000 kr., hendes arv efter Mads på 320.000 kr., hendes særeje på 2/3 af 810.000 kr. = 540.000 kr. samt forsørgertabserstatningen på 900.000 kr., i alt *2.480.000 kr.*

Hanne tillægger i sit testamente Ane båden til 820.000 kr., samt Weye-maleriet til 300.000 kr., i alt 1.120.000 kr., og Bo Jorn-maleriet til 900.000 kr. Samlet kvalitativ testation 2.020.000 kr. Hanne overskrider sin almindelige testationskompetence, jf. AL § 25, men testationerne er gyldige efter AL § 26, stk. 2, hvorfor Bo ikke kan få medhold. Da Hanne ikke har testeret kvalitativt over mere end den legale arv til hver af Ane og Bo, og da der ikke er noget, der tyder på en beløbsmæssig favorisering af Ane, skal Ane og Bo ligedele de 2.480.000 kr. De er hver berettigede til inden for deres arvelod på 1.240.000 kr. at udtage de dem tillagte aktiver.

Arv efter Mads: Ane: 160.000 kr., Bo: 160.000 kr., Ditte: 80.000 kr., i alt 400.000 kr. Arv efter Hanne: 1.240.000 kr. til hver af Ane og Bo = 2.480.000 kr. Samlet arv efter Mikkel og Hanne: **2.880.000 kr**. – svarende til aktiverne.

Litteratur: Arveret, 1998, s. 63, 65, 189, 191-192, 205 ff.